

WASJIKWA

Welkom in Ons huis

Grondenrechten!

Protestmars Albina-Paramaribo

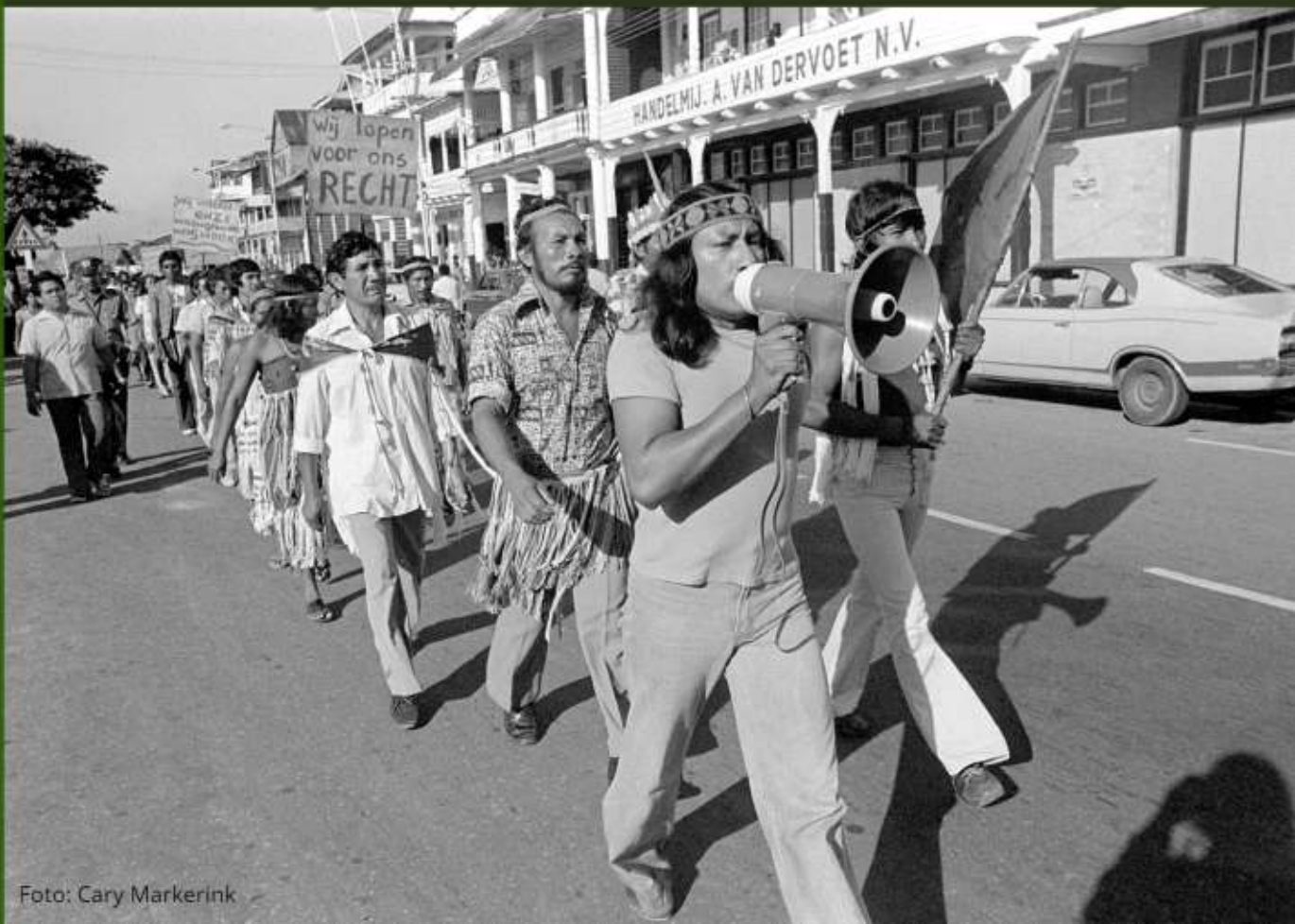
Bijzonder interview

Fotoserie

Gedicht Aduanamo

Waorani: Brief uit de Amazone

Een uitgave van Wasjikwa, Arowaks inheemse organisatie gevestigd in Nederland

VOORAF

Wasjikwa betekent 'Ons huis' in het Lokono, taal van de inheemse stam der Arowakken van Suriname. We komen samen in ons huis om onze cultuur te delen en te beleven. Om het te (her)waarderen en door te geven.

Het thema van dit nummer is een beladen onderwerp. Het is namelijk van levensbelang voor inheemse volken over de hele wereld: Grondenrechten.

Wat houdt deze term precies in? En wat maakt dit zo belangrijk? Wij willen in dit nummer een stukje geschiedenis beschrijven over de strijd om grondenrechten voor de inheemsen in Suriname. En wat is de stand van zaken op dit moment? Hoe strijden andere inheemse volken in de wereld om het recht om te (over)leven in het gebied waar zij van oudsher wonen? Kunnen we hier een voorbeeld aan nemen? Stof tot nadenken, inspiratie en wij hopen ook op nieuwe AKTIE! om hiermee Nemonte Nenquimo te citeren. Deze inheemse Waorani-strijder uit Ecuador kent u wellicht uit de 6-delige documentaire 'De Amazone' gemaakt door de journaliste Sandra Corstjens voor de Nederlandse televisie. In deel 2 Ecuador: Helige olie bezoekt zij de Waorani die te maken hebben met olieboringen in hun leefgebied. Deel 3 gaat over Suriname: Goudkoorts

(Kijken? npostart.nl/de-amazone/BV_101396510)

ACTIVITEITEN 2021

Op dit moment vinden er geen bijeenkomsten plaats. Wij zullen zodra het weer mogelijk is, nieuwe activiteiten plannen.

Zie onze facebookpagina Wasjikwa voor aankondigingen.

Ons tijdschrift is een kwartaaluitgave. Een los nummer kost EUR3,00 (excl. porto) en kunt u bij ons bestellen.

Wij vragen u om ook 'Vrienden van Wasjikwa' te worden ter ondersteuning van ons tijdschrift en onze projecten. Voor EUR50 per jaar ontvangt u alle 4 nummers van 2021 en bent u onze VIP bij onze komende activiteiten.

COLOFON

REDACTIE: Martha Sabajo,
Leander Vermaning

Met dank aan: Aduanamo, Ryan
Blanca, Olivia Williams, Harold
Blanca, Cary Markerink

CONTACT:

E: wasjikwa@gmail.com

T: 06-45575788

Reknr: NL09INGB0003592738

tnv L. Vermaning

Protestmars Albina-Paramaribo - Getuigen van inheemse strijd

Door Leander Vermaning

Er zijn genoeg momenten in de geschiedenis van onze inheemse gemeenschap in Suriname, die niet zijn vastgelegd in geschiedenisboeken en niet worden gememoreerd door speciale vieringen, feestdagen of herdenkingen. Historische feiten dreigen in de vergetelheid te raken. Maar daar kunnen we zelf een stokje voor steken, door hier juist aandacht voor te vragen. In dit artikel staan we stil bij de **Protestmars Albina-Paramaribo** van december 1976. Wat was de aanleiding voor deze mars en wat vond er onderweg plaats.

Olivia Williams en Harold Blanca waren betrokken bij de organisatie van de protestmars en liepen ook mee. Zij vertellen hun bijzondere verhaal.

Uit: Suriname bulletin, april 1977

DE LANGE MARS - Harold Blanca

Op 28 december 1976 begon een protestgroep van 50 inheemsen, waaronder vrouwen en mannen een protestmars van Albina naar Paramaribo, een afstand van 150 km. De protestgroep bestaat uit bewoners van dorpen aan de beneden Marowijne. De afstand wordt in 4 dagen gelopen en wel met het aantal van 29 actieve loopuren met slogans op protestborden, zoals : 'Na reti foe libi ! oftewel 'het recht om te leven' en 'Grondenrechten zijn mensenrechten'. Met deze en andere slogans kwam de groep in Paramaribo aan. De toen jonge Nederlandse fotografie student Cary Markerink legt de mars van 4 dagen vast op camera (zie foto's verderop in ons magazine). Speciaal wil ik ook deze drie dames noemen: Olivia Williams, Yvonne Bergeike en Kono (partner van Nardo). Andere dames hielpen mee met bijkomende facetten van de mars. André Cirino was de woordvoerder gedurende de mars en bij minister Van Genderen. Hij loste de kleine en grote problemen op, die de groep onderweg ontmoette.

Bij het uitvoeren van deze mars komen natuurlijk veel aspecten om de hoek kijken, z.a.: medische begeleiding, voeding onderweg, de totale logistiek, etc. In deze beschouwing zal echter het accent worden gelegd op de durf, initiatief en motivatie van het kader van de KANO om dit protest uit te voeren. Want hoe krijg je namelijk een groep van 50 personen zover om deze grote afstand te voet af te leggen?

In de jaren '70 naar '80 is er een ideologische opleving bij de Inheemsen van de dorpen van beneden Marowijne zichtbaar. Bij de kader leden van de overkoepelende organisatie KANO begint in deze jaren steeds meer de mening post te vatten dat ze terug moeten naar hun mensen in de dorpen; want daar zijn hun familie leden en anderen, die met armoede en andere problemen te kampen hebben. De leden uit het beneden Marowijne gebied nemen hierbij het voortouw. Zo brengt het lid Nardo Aloeman van Galibi naar voren dat er een verordening door de overheid is uitgegeven dat de mensen geen schildpad eieren meer mogen rapen. Dit is een regelrechte ramp voor de dorpen Langaman - en Christiaan Kondre (Galibi), omdat deze eieren een van hun belangrijkste inkomsten bron is. Nardo houdt een krachtig pleidooi voor het bestuur van de KANO. Hij poneert de stelling, dat door dit verbod van de overheid er direct een inbreuk wordt gepleegd op het grond gebied van Galibi : de stranden aan de zee behoren ook tot het grondgebied van Galibi en hieraan wordt nu inbreuk gedaan. En in hoeverre zijn de andere inheemse dorpen in de beneden Marowijne gebied nog zeker van hun bestaansrecht ?

Anno '75 wordt bij de KANO de kwestie van de grondenrechten een vaste punt van bespreking. Heel belangrijk is dat alle kaderleden van KANO uit het beneden Marowijne gebied, tevens leden zijn van productie eenheden uit deze dorpen . Zo is Nardo Aloeman van Galibi op dat moment de belangrijkste persoon in de visserij cooperatie 'Woto' van Galibi. Met een gekoelde vrachtwagen vervoert hij de vissen van de coop van Galibi, via Albina naar Paramaribo voor de verkoop. Nardo is in deze periode niet alleen de motor in de economische activiteiten van Galibi , maar hij is ook de ideoloog voor de strijd op behoud van hun grondgebied . Nardo heeft zijn ideologische scholing van jongs af genoten in zijn netwerk van vrienden in Paramaribo , Nederland en België.

Protestmars Albina-Paramaribo - Getuigen van inheemse strijd

DE LANGE MARS

Op Alfonsdorp aan de Ltn Weyneweg, 14 km voor Albina werken de gebroeders Harold en Theo Blanca, samen met een werkgroep aan de bewustwording van de dorpingen om hun economische activiteiten te verbeteren en te optimaliseren. De dorpsorganisatie OKAM, hetgeen staat voor 'Ontwikkeling Alfonsdorp Marowijne' wordt opgericht. De OKAM pakt de volgende economische activiteiten aan: De houtkap, pluimveeteelt en handycraft (jongeren leren vlechtwerken). Harold Blanca vermeerderd zijn ideologische kennis middels zelfstudie (o.a. Mao, Nyere), terwijl hij in Paramaribo een netwerk onderhoudt met gelijk gerichte vrienden als Lie Pauw Sam (Volkspartij) en Bram Behr.

In het dorp Erowarte maken we kennis met de Leider Iwan Kairamana. Iwan is ook ideologisch geschoold door vrienden te Lelydorp (Hr. Sjak Shie). Iwan introduceert in zijn dorp land- en tuinbouw als ook komen de eerste koeien aan in het dorp.

Op Bigi Ston ontmoeten wij een heel gedreven dorpshef Alfons Stura. Deze kapitein is bijzonder ingenomen met de opleving van productie eenheden in de voornoemde dorpen. In zijn dorp kan hij de jongeren mobiliseren om de visserij en tuinbouw beter aan te pakken en de productie te verhogen. Samen met de leiders van voornoemde dorpen heeft hij regelmatig overleg, waarin vooral de geplande protestmars van alle kanten wordt besproken.

Benadrukt moet worden dat alle leden van de productie eenheden van genoemde dorpen, lang voor de start van de mars reeds goed geïnformeerd en gemotiveerd waren om te gaan protesteren. Geen van de participanten aan de protestmars hadden het gevoel of idee dat ze voor de KANO liepen, maar ze waren ervan overtuigd dat ze voor hun eigen zaak, hun eigen dorp, liepen.

Foto's uit: Suriname bulletin,
april 1977

Protestmars Albina-Paramaribo

Getuigen van inheemse strijd

Bijzonder Interview

Als ik een zak geld had, zou ik graag een internaat willen opzetten voor inheemse kinderen, vooral voor meisjes. Want ik heb gezien wat er met inheemse meisjes is gebeurd, ze waren huisslaafjes. Ze werden geen pleegkinderen genoemd, maar kweekjes. Ze moesten hard werken en werden soms niet naar school gestuurd, mijn moeder Ludwina Williams heeft het zelf meegemaakt. Mijn grootvader Charles Williams, was een hele intelligente man en wilde dat zijn drie dochters zouden leren. Hij had zelf een opleiding gehad bij de pastoor in Donderskamp en was diegene die brieven schreef in het dorp. Het onderwijs in het dorp was op een laag niveau, dus hij moest zorgen voor pleeggezinnen die zijn dochters konden opvangen in de stad. Hij had geen geld, maar hij plantte aardvruchten, pomtayer, en met die opbrengst betaalde hij zijn bijdrage aan de mensen. Mijn moeder had pech, ze werd niet naar school gestuurd en is zelfs weggelopen door de omstandigheden in het pleeggezin. Uiteindelijk heeft mijn grootvader zijn dochter weer mee terug genomen naar het dorp om grootmoeder te helpen.

Mijn moeder is zich toen gaan verdiepen in alle inheemse gebruiken, de taal en verhalen. Daarom kent ze deze beter dan haar zussen. Mijn moeder heeft veel georganiseerd. Ze was een huisvrouw, maar ze heeft altijd indianen georganiseerd. Ze leerde mensen (arowakse; red) liedjes en dansen. Ze organiseerde alles maar was een bescheiden vrouw, die achterin de stoet liep. De koningin was in Suriname (1955; red), en ze hadden gevraagd of inheemse groepen wilden meedoen. De mensen kwamen in onze tuin achter in de tent in het weekend de dansen leren bij mijn moeder. Ze maakte zelf de kostuums. De Arowakken werden de mensen met een staart genoemd, de doeken werden op die bepaalde manier gemaakt. Ze leerde de mensen ook de taal. Er waren heel veel mensen die meededen, ik was nog klein. Mijn moeder is op haar 65e naar Nederland gekomen en is hier naar de moeder-MAVO gegaan. Ze is 102 jaar geworden.

Naam: **Olivia Williams**
Geboren: **Saramacca (Boven-Suriname)**

Mijn moeder sprak heel goed haar taal. Mijn grootmoeder Cornelia Williams-Alpin sprak Waraus en Arowaks, zij komt van Orealla (Guyana)

Er gebeurde veel in de dorpen, bijv in Galibi bij Nardo (Aluma; red), daar is het ontstaan. Het heel gebied rond Galibi werd tot natuurgebied verklaard, waardoor de inheemsden geen gebruik meer konden maken van de krappé, de schildpadeieren. Mensen zeiden: de indianen vernietigen de natuur. Ik zei tegen hen, dat kan niet, ze kunnen de natuur niet vernietigen, want ze zijn zelf deel van de natuur. Ze weten precies hoeveel eieren ze moeten nemen, ze nemen 3 en laten 10 achter. Wat voor alternatief hebben zij, daar moeten de indianen van leven. Ze wilden de mensen boetes laten betalen. Het was een gevecht. Je had ook grootgrondbezitters, die meenden gewoon dwars door dorpen en hun woon-en leefgebieden te mogen gaan. Niet alleen Galibi, maar ook Apoera en Washabo hadden problemen. Daar kwamen ze met bulldozers, om de grond te bulldozeren. Op een gegeven moment was hun heel eetpatroon veranderd, ze hadden hun aardvruchten, zoals napi en halidjkaromero (een soort donkere aardappel, waarmee de kasiri wordt gekleurd) niet meer, nu aten de mensen doperwtjes en sardines. Buitenstaanders bemoeiden zich met de bewoners van hun territoriaal gebied. Colombia, Bigiston o.l.v. kapitein Stjura, Donderskamp, in alle dorpen waar we kwamen (met KANO; red) hoorden we de problemen van de mensen. Er bleek weinig respect voor indianen te zijn.

Er was een parlementariër, de heer Arichero, hij was de eerste indiaanse parlementariër. We zochten contact met hem en vroegen of hij de problemen van de dorpen kon aankaarten. Echter kregen wij het antwoord dat hij geen vertegenwoordiger van de indianen was, maar in het parlement zat als NPS-er. Dat voelde als een klap in je gezicht. Als KANO gingen we vergaderen over de problemen, hoe konden we dat oplossen? De inheemsden hebben zich altijd verzet, we stuurden petitie's, we trokken aan de bel bij de parlementariër, de DC, we kregen geen reactie. Omdat dat niet lukte, hebben we de protestmars gehouden. Het idee van de mars kwam met de gedachte; we hebben geld nodig en je moet de mensen motiveren, je moet draagvlak hebben.

In Galibi was er een viscoöperatie Woto (vis in Kalinha) opgezet, er werd vis verkocht en vervoerd in een wagen met koeling, dat ging heel goed, er kwam geld in kas. Dit vonden wij een idee voor andere dorpen. Om draagvlak te krijgen, organiseerden we ook het KANO voetbaltoernooi in o.a. Matta, om de twee jaar. De mensen waren gretig, zij gingen in de voorgaande 2 jaar zo hard werken om te sparen voor een voetbaltoernooi. Ze kwamen dagen van te voren met bussen naar Matta uit alle dorpen en ze namen hun cassave mee. We hadden hulp met tenten gekregen, waarin ze konden verblijven en hun eten klaarmaken. Van ondernemers kregen we schenkingen, zoals bakers. Ook de TRIS heeft hulp geboden met bijv. EHBO en hun TRIS-kapel heeft opgetreden bij de opening van het toernooi. Ze waren bekend in Suriname en konden mooi spelen, dus toen de mensen hoorden de TRIS komt spelen, kwamen ze met hun auto's van heinde en verre. Het was geweldig.

Om de mars te organiseren moesten ook zaken worden geregeld, daarbij werden we bijgestaan door Veerle, de partner van Nardo. We kwamen zelfs voor het gerecht, omdat de staat vond dat we opruiend bezig waren. Ze vonden ons terroristen en we werden gewaarschuwd dat wij aansprakelijk waren mocht er onderweg iets gebeuren, dus we moesten voorzichtig zijn. We werden ook gevolgd door een auto tijdens de mars, om te checken waar we gingen. Dat was niet fijn.

Olivia Williams (3e van links) en Harold Blanca (2e van rechts)

Zondagochtend om 7 uur in de ochtend zijn we begonnen met lopen vanaf Albina. De eerste stop was bij Alphonsdorp, waar Harold (Blanca; red) zijn moeder eten voor ons had klaargemaakt, daar zijn we echt goed verzorgd. Er was onderweg een school met twee buitenkranen, waar we ons konden wassen en wat konden koken, daar zouden we de volgende avond overnachten. We hadden dit vooraf afgesproken met een pastoor die over deze school ging, maar zelf bleef in Albina. Echter toen hij over ons had gelezen in de krant over de rechtszaak van de staat tegen ons, wilde hij ons niet meer helpen. Hij wilde geen problemen en vond dat we niet meer konden overnachten in de school. Toen hadden we een ander plan; we liepen zogenaamd verder en gingen rusten onder bomen, in de avond keerde iemand terug om te kijken of de pastoor al was vertrokken naar Albina. Toen zijn we snel teruggelopen, hebben we onze hangmatten gebonden en gingen ons een beetje wassen en wat koken. Het eten was niet helemaal gaar, maar je was allang blij om wat te eten. Toen we onze hangmatten hadden gebonden, moesten twee mensen opletten op de tijd, omdat de pastoor terug kwam in de ochtend. Iedereen ging snel zijn hangmat weghalen en in de (begeleidende; red) auto zetten. In de auto zat onze arts uit België, die hadden we moeten regelen voor de mars. Er werd brood gehaald met de auto, maar onderweg kwam hij door het slechte wegdek in een gat terecht, en daardoor is petroleum over het brood gevallen, we konden dat niet meer eten. We kwamen vervolgens een man tegen op een gammele bromfiets, aan wie we vertelden dat we honger hadden. Ergens vandaan kwam hij met droog broodbescuit, we hebben alles gegeten! Die arts reed steeds heen en weer tussen ons en Paramaribo, omdat hij ook moest werken. Onderweg nam hij groente en fruit, sinaasappels, voor ons mee.

Onderweg werden we ook staande gehouden voor interviews, door journalisten maar waarschijnlijk ook mensen van de overheid voor controle. Onderling hadden we afgesproken om alleen de mensen te laten spreken, die niet te moe waren, je

moest voorzichtig zijn met wat je zegt want alles kan tegen je worden gebruikt. Ik zei, laat mij niets zeggen, want ik ben zo boos, dan ben ik fel - ik was jong. Cirino was onze woordvoerder, hij had humor.

De derde avond hebben we geslapen in een oude recreatiezaal, met twee oude bezems konden we een beetje schoonmaken en hebben we onze hangmatten weer gebonden. Ik had last van pijnlijke voeten. Het had geregend onderweg en omdat het zo heet was, zette ik mijn voeten in een plas, en daardoor had ik blaren gekregen. Die had de arts behandeld, maar nu moest ik lopen met verbonden voeten. Het is niet makkelijk geweest.

Bij de pont (over de Surinamerivier) vroeg één van de bootsmannen: wie van jullie gaat betalen? Toen zei Harold: de man die helemaal achteraan staat, die betaald. Toen zei hij: snel lopen, dus wij snel weg, en de laatste man heeft pech als ze hem pakken! Toen kwamen we aan (in Paramaribo; red) en daar stond een cordon van politieagenten. We hadden afgesproken, rustig, niets zeggen. Onderweg waren er mensen die ons toejuichten, maar er waren ook mensen die zeiden: jullie domme indianen. Jullie hebben gelopen van Albina, lopen jullie terug. Er stonden veel indianen, ze hebben zich daar aangesloten en ze hadden ook eten en drinken voor ons meegenomen. Mijn moeder en tante hebben bij de radio protestliederen aangevraagd met sterkte wensen voor ons, dat hoorden de mensen tijdens de mars.

We hebben de mars georganiseerd om aandacht te trekken. Er waren Belgische en Nederlandse journalisten en het kwam in de krant, dat wilden wij juist. Ze zeiden, jullie (indianen; red) houden toch jullie mond dicht, het stimuleerde ons juist om wat te gaan doen. Dit was een vreedzaam protest, we vechten en schelden niet, we gooien niet met stenen, we zijn beschaafde mensen, we doen onszelf pijn. We willen aandacht, omdat er niet geluisterd wordt.

Beeldkrant Srefidensi-Foto

Op 29 juni 2017 organiseerde Srefidensi-Foto samen met het Tropenmuseum het symposium (on)zichtbaar inheemsen protest.

In dit symposium stond de unieke fotoserie die **Cary Markerink** van de mars maakte en zij die meeliepen centraal. Er vonden gesprekken plaats over de rechten van de inheemse bevolking van Suriname en de betekenis van het inheemsen verzet toen en nu. Op de site van Srefidensifoto zijn er foto's en filmpjes te bekijken en er is een beeldkrant over dit verzet gemaakt. Srefidensi is een onderzoek van Sara Blokland (beeldend kunstenaar, curator, onderzoeker). Blokland reflecteert in haar onderzoek middels fotografie, samen met schrijvers, kunstenaars en onderzoekers, op een aantal bekende en minder bekende verhalen van de koloniale geschiedenis in aanloop naar de onafhankelijkheid van Suriname in 1975. Al het materiaal vormt de basis voor de Srefidensi website. Zie link:

<http://srefidensifoto.org/2017/02/14/protestmars-surinaamse-inheemsen-1976>

Fotoserie: Cary Markerink

Deze fotograaf reisde tussen 1976-1981 regelmatig naar het Caribisch gebied en raakte betrokken bij de strijd voor grondrechten van de inheemse, Arowakse en Caraïbse, bewoners van Suriname (carymarkerink.nl)

Inheemse rechten op de grond in Suriname - door Ryan Blanca

Drie jaar was ik toen mijn vader (Harold Blanca) meeliep met de protestmars van Albina naar Paramaribo; niet zo gek dus dat ik ben opgegroeid met het "grondenrechten vraagstuk"! Ruim 40 jaren later kom ik tot de conclusie dat het wachten op politieke partijen of andere organisaties geen oplossing gaat brengen in dit vraagstuk. Wij inheemsen moeten zelf actief betrokken worden door b.v. te investeren in de bewustwording van onze jeugd; dit vraagstuk heeft ook een enorme impact op hun toekomst. Voor mijn eigen bewustwording heb ik geen enkel ander boek of artikel leerrijker ervaren dan "The rights of indigenous and maroons in Suriname" (Kambel E. en F. MacKay; The rights of indigenous peoples and maroons in Suriname; 1999). Meerdere werkcolleges en artikelen heb ik voorbereid uit dit boek en hierdoor beseftte ik al in 2002 dat dit boek eigenlijk standaard literatuur moest worden voor alle inheemsen in Suriname. Juist omdat het voor ons een emotioneel beladen onderwerp is, is het belangrijk dat wij de feiten kennen. In dit artikel volg ik in hoofdzaak voornoemd boek en bij alternatieve bronnen worden deze apart vermeld.

De Surinaamse grondwet

Een van de centrale principes van de Surinaamse land en grondstof wetgeving is het "domein land principe". Deze stelt, dat alle land waarvan het eigendom niet door anderen kan worden aangetoond toebehoort aan de staat. Quintus Bosz stelt dat alleen personen met een door de overheid uitgegeven titel, eigendomsrechten hebben. Hierdoor hebben inheemsen geen eigendomsrechten, maar uitsluitend "aanspraken" of "interesses".

Er zijn momenteel vier geldige titels die door de Surinaamse overheid worden uitgegeven inzake de cultivatie of opteren van land: allodiaal eigendom, volledig eigendom, erfpacht, grondhuur en de zogenaamde besparingsclausule.

Deze titels omvatten in het kort het volgende:

1. Allodiaal eigendom: deze is samen met erfelijk bezit de oudste landtitel die werd uitgegeven door de Hollanders. De allodiale titel werd uitgegeven aan de hand van enkele restricties, waarvan de belangrijkste was dat het land

gecultiveerd moest zijn. Daarnaast was het de houder van de titel verboden om iets te doen dat schade kon berokkenen aan de inheemsen of iedere andere vorige concessie.

2. Absoluut eigendom: dit is de meest complete titel op land beschikbaar in Suriname en is vastgesteld in zowel de Civiele Wet als de Overheids Regulering van 1865.

3. Erfpacht: deze zijn geldig voor een verlengbare periode van 75 jaren en worden uitgegeven, wanneer een bepaald jaarlijks bedrag wordt betaald. In 1983 werden vier inheemse dorpen benoemd tot dorpsgemeenten en verkregen hierdoor erfpachttitels voor een periode van 75 jaren. De titels zouden automatisch worden verlengd voor een symbolisch bedrag van 1 gulden. Daarnaast werd een dorpshef aangesteld, door de gouverneur, die gebruiksrechten kon uitgeven aan dorpsbewoners binnen het gebied van erfpacht. In 1981 werd deze Dorpsgemeenschappen Wet ingetrokken hetgeen de titels automatisch vernietigde. Er werd geen compensatie verstrekt en er is geen bewijs dat de vier dorpen ooit geïnformeerd werden hieromtrent.

4. Grondhuur: deze is afhankelijk van enkele condities. Deze zijn onder andere een jaarlijkse contributie, gebruik van het land in overeenstemming met het doel van uitgifte (waaronder cultivatie, huisvesting en recreatie. In tegenstelling tot erfpacht kan grondhuur alleen worden verkocht of als onderpand dienen met toestemming van het Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen.

5. Besparingsclausule: artikel 4 van Decreet L-1 stelt dat:

a. Bij de allocatie van domeinland zullen de rechten van tribale Marrons en Inheemsen op hun dorpen, nederzettingen en bosgronden worden gerespecteerd gegeven dat zulks niet tegengesteld is aan het algemeen belang

b. Algemene belangen zijn inclusief de uitvoering van elk project binnen het raamwerk van een goedgekeurd ontwikkelingsplan. De restrictie van het algemeen belang is zo vaag dat de inheemse rechten altijd ondergeschikt zullen zijn aan de acties die de Staat onderneemt in het "publiek belang".

Tijdens het militaire bewind van de jaren tachtig werd er een nieuw element aan de L-Decreten toegevoegd, het zogenoemde "domein principe" wat inhield dat "Al het land waarvoor anderen het eigendomsrecht niet kunnen bewijzen, domein van de Staat is". Dit is in tegenstelling met de vroegere Britse en Hollandse bezetters. Deze hadden alleen eigendomsrechten over land binnen hun jurisdictie die niet reeds was ingenomen door inheemse volkeren of anderen. Onbezet land behoorde tot het private domein die de koloniale bestuurders naar eigen inzicht konden alloceren naar anderen hetzij middels allodiaal eigendom, erfpacht en grondhuur. Over inheemse gebieden hadden de Britten en Hollanders alleen publieke rechten, waardoor deze gebieden konden worden beschouwd als deel van het publiek domein. Door het plaatsen van een bewijslast op inheemsen ten aanzien van hun grondgebieden kan de domein declaratie de overheid een simpel instrument verschaffen om grond weer in eigendom te nemen die reeds lang verlaten was of die in de perceptie van de Staat niet productief wordt gebruikt.

Installatie van natuurreservaten

In de jaren 50 werd een wettelijk raamwerk geconstrueerd ten behoeve van natuurconservatie. Dit raamwerk bestond uit de Natuur Beschermingswet, Jachtwet en de Viswet.

De Natuur Beschermingswet voorziet in een legale basis om beschermde gebieden te installeren op domeingrond door de President. De wet omvat regels omtrent het gebruik van natuurreserves, verbieden van de jacht, vissen of iedere schade aan de bodem, de flora, fauna en natuurlijke schoonheid van het reservaat.

Op dit moment zijn vele van de bestaande en voorgestelde natuurreservaten gesitueerd binnen of nabij gebieden die traditioneel gebruikt en bezet zijn door inheemse en marron stammen. De Natuur Beschermingswet maakt geen uitzondering voor traditioneel inheems gebruik van de grondstoffen binnen beschermde gebieden, zij zijn onderworpen aan dezelfde restricties van ieder ander inzake het gebruik en management van beschermde gebieden.

Molendijk en Kanhai (Kanhai I., Molendijk M. et al; Strijd om grond in Suriname; 1993) stellen de intentie van de wetgever aan de kaak en spreken het vermoeden uit dat de beschermde gebieden niet zozeer worden geselecteerd vanwege het gebrek aan

alternatieven, maar omdat inheemse gebieden stilzwijgend worden beschouwd als domeinland en daardoor makkelijker te verkrijgen zijn.

Niet zelden leidt de installatie en implementatie van het natuurreservaat tot conflicten met de lokale gemeenschappen die niet worden geconsulteerd omtrent de plannen. Zelfs als zij het niet eens waren worden hun tegen argumenten terzijde geschoven.

Internationale verdragen

Er bestaan enkele internationale verdragen die bedoeld zijn om de algemene rechten van inheemsen, waaronder de rechten op de grond, te beschermen:

1. Geratificeerde verdragen:
  - a. The United Nations System.
  - b. The Inter-American System.
2. Niet geratificeerde verdragen:
  - a. Charter on Civil Society (1997).
  - b. The Proposed Inter-American Declaration on the Rights of Indigenous Peoples.
  - c. The Draft United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples.

De effectiviteit van internationale verdragen is vaak afhankelijk van het medeondertekenen/naleven van nationale overheden, hetgeen vaak erg moeilijk te bewerkstelligen is. Daarnaast betekent internationale rechtspraak, zoals het OAS vonnis inzake de rechten van de inheemsen in het beneden Marowijne gebied, niet dat een dialoog met de nationale uitvoerende en wetgevende machten opeens niet meer nodig is.

Onderzoek heeft uitgewezen dat er geen enkel inheems recht op grond of landrecht is opgenomen in de Surinaamse wetgeving. Uit eigen ervaring weet ik dat op de kaarten van het domein kantoor in Paramaribo geen dorpen voorkomen maar domeingrond en uitgegeven gebieden volgens 1 van de eerder beschreven grondtitels en overige doelen (b.v. mijnbouw). Helaas hebben dorpsgemeenschappen ook al rechtszaken verloren tegen buitenstaanders die dorpsgrond in beschikking hadden gekregen. Tegen deze realiteit verdient de protestmars van Albina naar Paramaribo een prominente plaats in onze geschiedenis en beschouw ik deze editie van het Wasjikwa magazine als een eerbetoon aan alle participanten.

Foto: Aduanamo

Halikadjako ha, hanaba hibieng.

Ik, Aduanamo, moet als Inheemse Nederlander erkennen dat de geschiedenis ver weg gedrukt is in mijn eigen historisch bewustzijn, totdat je ontdekt dat grondrechten de bescherming van de inheemse in Suriname een lange verhaallijn met zich mee draagt, diezelfde lijn spreidt zich tot op de dag vandaag nog voort.

Inheemsen strijden om zichzelf en hun leefgebied te beschermen tegen verdrijving voor de komst van mijnbouw, houtkap, oliewinning, stropers en grootschalige landbouw.

Het herstelproces van het Amazoneregenwoud dreigt door het gebrek van kennis verloren te gaan, zo worden er niet alleen verkeerde bomen geplaatst, dieren keren niet meer terug naar hun leefgebied of komen te overlijden en er verspreiden zich ziektes waar de dorpen de dupe van zijn. De overheid en bedrijven buiten al jaren met winst de inheemse gronden uit ten koste van de inheemsen en de natuur. Serieuze aandacht voor de vele bedreigingen van hun leefgebied ontbreekt en de schending van mensenrechten wordt met lang rekken ontzien.

Niet alleen in Suriname, maar wereldwijd werden en worden er nog protesten gevoerd. En wat leek tot een omkeer werd voor de inheemsen een teleurstelling. Suriname tekende een verklaring in 2007 omtrent de rechten van de inheemse volkeren en verklaarde de inheemsen te beschermen. Nadat VIDS samen met KLIM en hulp van internationale mensenrechtenorganisaties een rechtszaak aanspande betreft rechtenschending naar de Lokono en de Kalina. Ondanks dat werd er grond verkocht en weggeven aan multinationals, zonder overleg met de inheemsen. In de grondwet was geen sprake van wijzigingen en de artikelen bescherming naar de dorpen werd niet na gestreefd. Het Inter-Amerikaanse hof voor de rechten van de mens droeg in 2015 op, dat de Staat van Suriname de collectieve rechten en oorspronkelijke leefgebied binnen 3 jaar dient te erkennen.

THE STOLEN BLUEPRINTS OF THE ANCESTORS

De kracht van een prachtige lach, maar in vele ogen leest het leed af van voorgaande generaties door de geschiedenis. Mooie inheemse volkeren...veel te lang in strijd om erkenning en bekentenis.

Niemand heeft het recht onze blauwdruk op aarde te stelen, niemand heeft het recht onze nazaten hun leef- en grondrechten af te nemen.

Niemand heeft het recht om je identiteit te stelen... het gevoel van eigenwaarde keer op keer te bespelen.

Honderden jaren van overheersing en verwoesting heeft een grote schade verricht in vele dorpen.

Hoe is het mogelijk dat zelfs een internationaal vonnis omver werd geworpen?

Voor de oudere een pijnlijk aanzicht en te vermoeid om hun erfenis opnieuw op te eisen.

Des te meer redenen onze jongeren op de geschiedenis van grondrechten te wijzen.

Want op 28 december 1976 in de vroegte van de morgen begonnen 50 mannen en vrouwen een protestmars vol zielszorgen.

Vanuit het binnenland van Suriname marcheerde zij 150 kilometer te voet, een tocht van 4 dagen naar de hoofdstad Paramaribo, aanhoudend moed. Want niemand heeft het recht een mensenrecht te negeren, om culturele levensnormen te vernietigen en te blokkeren. Het wordt tijd de Inheemsen als gelijken te behandelen zodat genezing in zicht komt en onze opkomende generaties zonder identiteitscrisis een gelukkig pad verder kunnen bewandelen. Wees moedig, geef niet op, want zoals we allemaal weten, klinken er straks alleen nog maar overwinningskreten.

Een hangmat in elkaar gevlochten met honderden draden bij elkaar, krachtig genoeg om de zwaartekracht te overwinnen bij elk gevaar, veerkrachtig genoeg om bij elke slinger terug te veren. Zo krachtig kunnen we met ze allen zijn om de inheemse grondrechten terug te beheren.

Abahang koba (Tot de volgende keer)

Inspired BY The Higher Energies
Written BY ADUANAMO.

Jeugdherinnering aan Casipora

Door Martha Sabajo

Mijn herinnering aan grondenrecht: In mijn geboorteplaats Casipora, waar ik ben opgegroeid, heb ik geen enkele beseft gehad dat je als individu recht had op een stukje grond voor jezelf.

De grond waar mijn ouders hun huizen en kostgronden hadden werd gezien als iets waar je recht op had. Nooit is er sprake geweest dat je dat stuk grond eerst moest kopen.

Wanneer mijn papa zijn kostgrond ging kappen of verbouwen, zocht hij naar een geschikt stuk grond. Hij lette daarbij op de kwaliteit van de aarde. In gedachten wist hij wat hij wilde planten en hij besprak dit met mijn moeder. Zo ging het jaar in, jaar uit.

Het was vanzelfsprekend dat iedere dorpling een eigen stuk grond had, waar een kostgrond werd verbouwd voor het hele gezin. Ook met het jachtgebied was het zo. Ik heb mij vader nooit horen vertellen, dat hij iemand tegen kwam tijdens het jagen noch bij het vissen. Toen was er genoeg bos om te jagen en te vissen.

Mijn ouders maakten kennis met grondrecht toen hun kinderen ouder werden en gingen trouwen met andere culturen. Toen maakten ze kennis met eigendom, bezittingen en materie. Ik was te jong om te weten hoe mijn ouders hierover dachten.

Ik weet wel dat één broer die in de stad Paramaribo een eigen huis met erf ging kopen. Hij vertelde heel trots aan mij ouders dat hij zacht dit kon permitteren.

Na 30 jaar te hebben betaald en meende dat het nu zijn eigendom was bleek toen dat hij al die jaren in een huurhuis had gewoond. Je snap wel hoe groot de teleurstelling was toen hij te horen kreeg dat het nooit zijn eigendom was. Hij is dus behoorlijk in de maling genomen door diegene die dit tegen hem had gezegd dat het uiteindelijk

zijn eigendom zou worden.

Doordat één zus vond dat mijn ouders te ver woonde heeft zij een andere woonomgeving voor mij ouders gezocht.

Mijn vader heeft nooit kunnen wennen omdat hij zijn vruchtbare jacht-en vis gebied kwijt was.

'Nu ben ik arm' zei hij vaak. De mensen op Zanderij waren niet eerlijk, zoals de dorplingen van Casipora. Alles wat je daar verbouwde was van jou, er werd niet gedeeld. Op Zanderij merkten mijn ouders, dat je weinig kon genieten van wat je had geplant. Als de vruchten en de gewassen geoogst konden worden, werd het door anderen meegenomen. Het jachtgebied was daar arm aan wild. Om te vissen moest mijn vader heel ver lopen en ook de rivieren waren arm aan vis. Van de opbrengst kon mijn vader zijn gezin niet meer onderhouden en dat is de reden waarom mijn vader zei dat hij arm was.

Mijn ouders hebben op Zanderij een paar maanden bij familie van mijn moeder gewoond. Zij werden niet goed behandeld, toen hebben ze de stoute schoenen aangetrokken en zijn naar de districtscommissaris gestapt om eigen grond aan te vragen. Binnen enkele weken is de commissaris bij mijn ouders langs gekomen en heeft toen een flink stuk grondgebied toegewezen.

Ook hier hebben mijn ouders niet gedacht om dit stuk grond te kopen. Indianen vallen onder het recht van domeingrond. Indianen hebben, zolang ik mij kan herinneren, nooit aan eigendom als grondbezit gedaan.

Onze aardbol is een geschenk aan ons en als mensen moeten wij dit koesteren en verzorgen. Nu wordt de aarde kapot gemaakt, omdat de mensheid steeds meer wil. Ik weet dat een oude indiaans gezegde is, dat bezit en materie je niet gelukkig maakt, dat is wat ik weet!!!

Onze tips

Boek

1. The rights of indigenous peoples and maroons in Suriname - Ellen-Rose Kambel & Fergus Mackay - 1999

De rechten van inheemse volken en marrons in Suriname is een uniek boek waarin de rechten en de positie van inheemse volken en marrons in Suriname systematisch in kaart worden gebracht en geanalyseerd. De auteurs tonen dat bestaande en veel geciteerde opvattingen dat inheemsen en marrons geen rechten hebben, onderbouwing missen en verouderd of discriminerend zijn. Er wordt aandacht besteed aan ontwikkelingen zoals het Vredesakkoord van Lelydorp uit 1992, waarmee formeel een einde kwam aan de binnenlandse oorlog (1986-1992) en het Buskondre Protocol uit 2000. Voorts wordt ingegaan op de internationale verplichtingen van Suriname om de rechten van inheemsen en marrons te erkennen, te respecteren en te garanderen. Tenslotte worden een aantal conclusies en aanbevelingen aangeboden. De belangrijkste conclusie van de auteurs is dat het Surinaams recht meer bescherming biedt dan algemeen wordt aangenomen in Suriname. Echter, zelfs deze standaard van bescherming ligt veel lager dan de internationaal erkende mensenrechten van inheemse en in stamverband levende volken en is in strijd met de internationale verplichtingen van de Surinaamse staat. De voornaamste aanbeveling is dat de Surinaamse wetgeving herzien dient te worden en in overeenstemming gebracht moet worden met Suriname's internationale verplichtingen t.a.v. de mensenrechten van inheemsen en marrons. Dit is niet alleen een internationale juridische verplichting, maar zal ten goede komen aan alle Surinamers en de ontwikkeling van Suriname in het algemeen.

Download: www.iwgia.org/en/resources/publications/305-books/2665-the-rights-of-the-indigenous-peoples-and-maroons-in-suriname.html

2. Marauny Na'na emandobo lokono shikwabana - Marowijne, Ons grondgebied - Commissie Landrechten Inheemsen Beneden-Marowijne - 2006

Dit boek is een Surinaamse case-study in het kader van artikel 10(c) van het **Biodiversiteitsverdrag**. Om dit artikel beter te kunnen begrijpen en toe te passen door (inter)nationale beleidsmakers zijn deze soort studies van groot belang. Artikel 10(c) klinkt als volgt: *'Elke verdragssluitende partij dient, voor zover mogelijk en passend: het op de gewoonte stoelende gebruik van biologische rijkdommen in overeenstemming met traditionele culturele gebruiken die verenigbaar zijn met de vereisten van behoud of van duurzaam gebruik, te beschermen en te stimuleren.'*

Dit rapport richt zich op het traditioneel gebruik en beheer van het Beneden-Marowijne gebied door de Kalin'a en Lokono als concreet voorbeeld voor duurzaam gebruik van biologische diversiteit door inheemse volken. De 8 dorpen waar het onderzoek plaatsvond waren: Christiaankondre, Langamankondre, Erowarte, Tapuku, Pierrekondre, Marijkedorp, Alfonsdorp en Bigi Ston. Deze gemeenschappen belichten met dit rapport ook de reeds jarenlange inspanningen om wettelijke erkenning te verkrijgen van hun collectieve eigendom op het gebied dat zij sedert eeuwen traditioneel bewonen en gebruiken.

Downloaden via: www.forestpeoples.org in NL/ENG/SPA

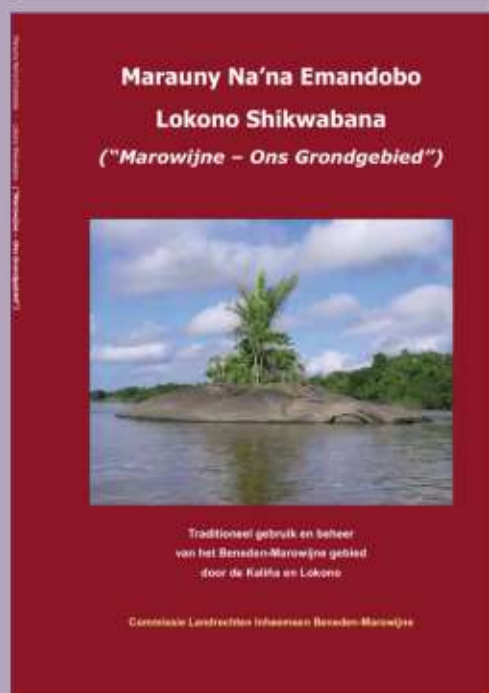
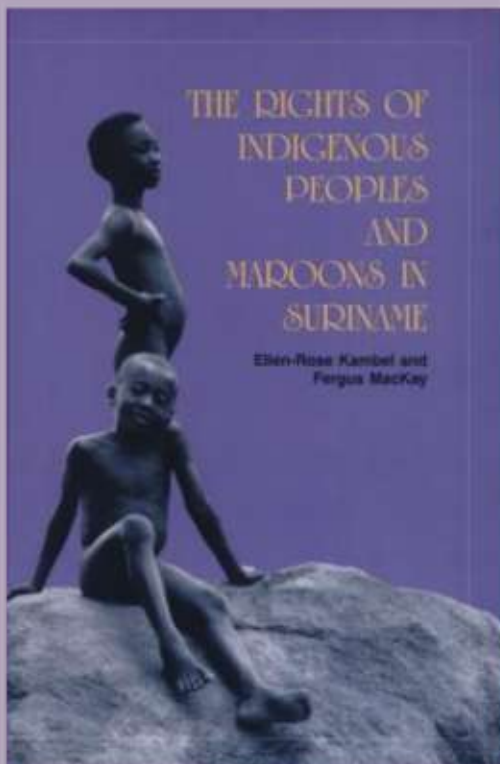

Foto: alianzaceibo.org/alianza/waorani

Foto: amazonfrontlines.org

Foto: unionpeace.org: 'waorani people of pastaza'

Nemonte: 'Ik heb geen geld op mijn bankrekening, en ik heb nooit geld gehad op mijn bankrekening. Mijn liefde voor het leven en voor het oerwoud en de rivieren is belangrijker dan geld. Ik heb in de wereld gezien, dat wanneer mensen van geld gaan houden, zij meer geld gaan verzamelen, en daarna hebzucht ontwikkelen voor nog meer. Dat is wat gebeurt in de wereld. Er is veel ongelijkheid. Daarom heb ik besloten om niet alleen het geldbedrag te schenken om onze manier van leven in het Amazonegebied te beschermen, maar ik wil hiermee gelijk een daad stellen, namelijk actie-voeren. Iedereen praat over de klimaatcrisis, zelfs de multimiljonairs en de biljonairs spreken hierover. Maar zij worden alsmaar rijker, terwijl we NU allen actie moeten voeren.(...)

De problemen die onze maatschappij heeft, hebben te maken met de stedelijke structuren gecreëerd door mensen. Mensen in steden zijn afhankelijk van de vernietiging van natuursystemen in de wereld. Mensen consumeren plastic en brandstof, en voedselproducten met chemische stoffen die niet duurzaam zijn ontwikkeld. Ze dragen kleding, en weten niet zeker waar die vandaan komt. Mensen moeten weer verbinding krijgen met het land en de systemen van het leven zelf.'

Bron: Forbes.com - 19 januari 2021

'Help ons vechten voor onze rechten'

Waorani noemen zichzelf oerwoudmensen. De Waorani leven in het hart van de Ecuadoraanse Amazone en zijn verspreid over 48 gemeenschappen. Momenteel hebben intensieve olie-exploitatie in hun grondgebied en de opening van snelwegen talloze problemen en ingrijpende veranderingen in het leven van de Waorani veroorzaakt, en daarnaast onherstelbare schade aan het oerwoud. (alianzaceibo.org)

Echter, op 26 april 2019 hebben de Waorani van Pastaza in Ecuador een historische overwinning behaald in een rechtszaak tegen de Ecuadoraanse overheid. Door de uitspraak van de rechtbank is 500.000 hectares van het regenwoud - en tevens leefgebied van de Waorani - beschermt tegen olie putten en boortorens. Deze zaak vormt een precedent voor inheemsen overal ter wereld, het versterkt hun recht om zelf te mogen beslissen over hun territorium en NEE te zeggen tegen vernietigende projecten op hun land.

De Waorani strijden onder bezielende leiding van **Nemonte Nenquimo**. Dit is niet ongemerkt gebleven, want deze vrouwelijke strijder is vorig jaar in het toonaangevende Amerikaanse opinieblad TIME magazine uitgeroepen tot 1 van de 100 Meest invloedrijkste mensen ter wereld (zie achterzijde). Tevens heeft zij een bedrag van USD200.000 ontvangen van de Goldman Milieuprijs, het bedrag heeft zij vervolgens geschonken aan **Amazon Frontlines**, een internationale niet-gouvernementele organisatie van mensenrechtenadvocaten, milieu-activisten, boeren en verhalenvertellers die zich inzetten voor de bescherming van inheemse landrechten. Zij heeft hiermee de **Frontlines Challenge** gelanceerd om iedereen de kans te bieden haar gift te verdubbelen; dit vormt een fonds voor inheemse gemeenschappen in de Amazone om acties te financieren tegen de grootste bedreigingen.

Foto: vogue.com/article/indigenous-activists-amazon

Een brief uit de Amazone: Je vernietigt wat je niet kent afz: Nemonte Nenquimo

Beste presidenten van de 9 Amazonelanden en alle wereldleiders die verantwoordelijk zijn voor de plundering van het regenwoud.

Mijn naam is Nemonte Nenquimo. Ik ben een Waorani vrouw, een moeder en leider van mijn volk. De Amazone regenwoud is mijn thuis. Ik schrijf jouw deze brief omdat de branden nog steeds woeden. Omdat de multinationals nog steeds olie verspillen in onze rivieren. Omdat mijners nog steeds goud stelen, al sinds 500 jaar geleden, waarna zij putten en gif achterlaten. Omdat de landrovers nog steeds primair bos omhakken, zodat hun vee kan grazen, plantages kunnen groeien en de witte man kan eten. Omdat onze ouderen doodgaan door de Coronavirus, terwijl jij nog steeds plannen maakt om onze grond te verdelen en de economie te stimuleren, wat ons nooit voordeel heeft gebracht. Omdat, wij als inheemse mensen, vechten voor waar we van houden, onze manier van leven, onze rivieren, onze dieren, onze bossen, het leven op deze wereld, en het is tijd dat je naar ons luistert.

In elk van onze vele honderden verschillende talen binnen de Amazone, bestaat een woord voor jouw - de buitenstaander, de vreemdeling. In mijn taal WaoTededo, is dat woord 'cowori'. Dat hoeft geen slecht woord te zijn. Maar je hebt het slecht gemaakt. Voor ons is de betekenis veranderd naar: 'de witte man die te weinig kennis heeft over de macht die hij bezit en de schade die hij veroorzaakt. Je bent het waarschijnlijk niet gewend dat een inheemse vrouw jouw onwetend noemt, en nog minder, op zo'n plek als hier. Maar voor inheemse mensen is het duidelijk: hoe minder je over iets weet, hoe minder waarde het heeft voor jouw, en hoe makkelijker het is om het te vernietigen. En met makkelijk bedoel ik: zonder schuldgevoel, meedogenloos, dwaas, zelfs gerechtvaardigd. En dit is precies wat je doet met onze inheemsen gemeenschap, onze regenwoudgebieden, en uiteindelijk met ons klimaat op Aarde.

Het kostte ons honderden jaren om het Amazone regenwoud te kennen. Om haar manieren te leren, haar geheimen, hoe te overleven en te gedijen samen met haar. En voor mijn mensen, de Waorani, kennen wij je pas sinds 70 jaar (we zijn 'in contact gekomen' met Amerikaanse evangelische missionarissen in de jaren '50), maar we zijn snelle leerlingen, en jij bent niet zo complex als het regenwoud. Wanneer je zegt dat de oliemaatschappijen geweldige nieuwe technieken hebben, die olie kunnen opzuigen vanuit de aarde zoals kolibris nectar opzuigen uit een bloem, weten we dat je liegt omdat we leven aan de rivier waar de vervuiling plaatsvindt. Wanneer je zegt dat de Amazone niet brandt, hebben we geen satellietbeelden nodig om te bewijzen dat je ongelijk hebt; we stikken in de rook van de boomgaarden die onze voorouders honderden jaren geleden hebben geplant. Wanneer je zegt dat je dringend op zoek bent naar klimaatoplossingen, maar gelijktijdig doorgaat met een wereldeconomie die gebaseerd is op extractie en vervuiling, weten we dat je liegt omdat wij het dichtstbij het land leven, en de eersten zijn die haar roep om hulp horen.

Ik had nooit de kans om naar de universiteit te gaan, en een dokter te worden, of een advocaat, een politicus of een wetenschapper. Mijn ouders waren mijn leraren. Het bos is mijn leraar. En ik heb genoeg geleerd (en ik spreek hier schouder aan schouder met mijn inheemse broeders en zusters over de hele wereld) om te weten dat je jouw pad hebt verloren, en dat je in moeilijkheden zit (al begrijp je dat niet helemaal) en dat jouw probleem een bedreiging vormt voor elke levensvorm hier op Aarde.

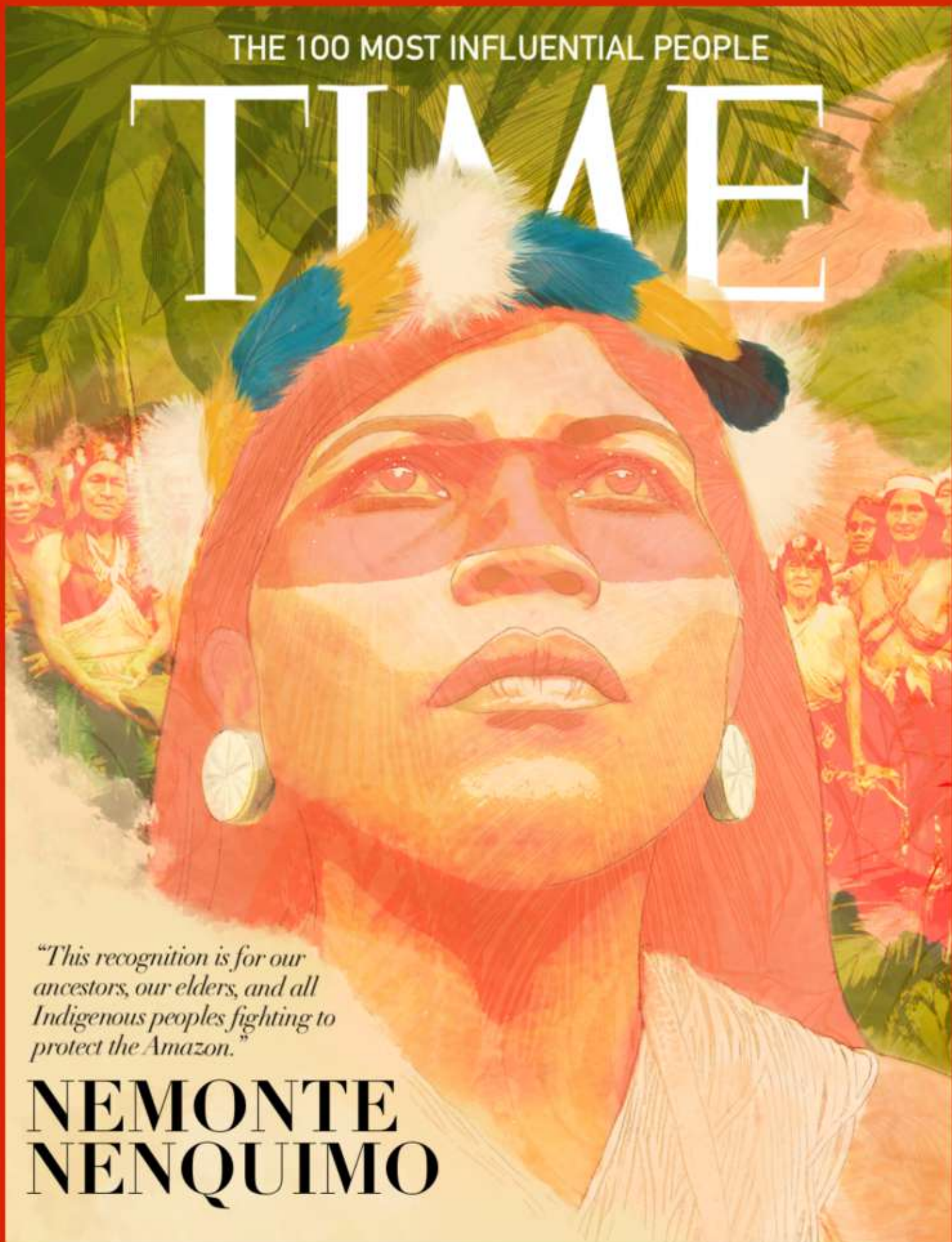
Je hebt jouw maatschappij opgedrongen aan ons en kijk waar we nu staan: een wereldpandemie, klimaatcrisis, soorten die uitsterven en dit alles gedreven door wijdverspreide spirituele armoede. In alle jaren van nemen, nemen, nemen van ons land, heb je nooit de moed gehad, of de nieuwsgierigheid, of het respect om ons te leren kennen. Om te begrijpen hoe wij zien, hoe wij denken, en voelen, en wat we weten over het leven op de Aarde.

Ik zal het je ook niet kunnen leren in deze brief. Maar wat ik kan zeggen is, dat het te maken heeft met duizenden jaren van liefhebben van dit bos, deze plek. Een intens gevoel van liefde. Dit bos heeft ons geleerd om licht te lopen, en omdat we hebben geluisterd en geleerd van haar en haar hebben verdedigd, heeft ze ons alles gegeven: water, schone lucht, voeding, beschutting, medicijnen, geluk, een levensdoel. En je neemt dit alles weg, niet alleen van ons, maar van iedereen op deze planeet, en voor de komende generaties.

Het is nu in de vroege ochtend in de Amazone, net voor het eerste licht: een tijd waarin wij onze dromen delen, onze meest krachtige gedachtes. En nu zeg ik tegen jullie allen: de Aarde verwacht niet dat je haar redt, ze verwacht dat je haar respecteert. En wij, als inheems volk, verwachten hetzelfde.

THE 100 MOST INFLUENTIAL PEOPLE

TIME

"This recognition is for our ancestors, our elders, and all Indigenous peoples fighting to protect the Amazon."

**NEMONTE
NENQUIMO**